

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים

ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים

מועד הבחינה: קיץ תשס"ז, 2007

מספר השאלון: 572, 057202

גאוגרפיה

2 יחידות לימוד

רק כחלק של בחינה מפוצלת ב-5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה 27 שאלות בסך הכול בשלושה חבלים ובחמישה נושאים.

גאוגרפיה חבלית וגאוגרפיה נושאית

החבלים: * ארצות-הברית * ארצות-הברית התר-תעשייתית

* מערב אירופה לקראת המאה ה-21

* העולם המתפתח (העולם השלישי)

הנושאים: * יישובים עירוניים * גאוגרפיה כלכלית

* גאולוגיה * גאומורפולוגיה

* אקלים

עליך לענות על חמש שאלות, לפי ההוראות בגוף השאלון.

לכל שאלה – 20 נקודות; סה"כ – 100 נקודות.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אטלס אוניברסיטאי חדש ו/או אטלס כרטא משנת 1993 ואילך. שים לב: אין להשתמש באטלס גיאוגרפי יבנה, הכולל את המילון למונחי הגיאוגרפיה.

ד. הוראה מיוחדת: כדי להמחיש את תשובותיך היעזר בסרטוטים, בחתכים ובגרפים, לפי הצורך.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה). רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה:

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת גאוגרפיה חבלית וגאוגרפיה נושאת

בשאלון זה 27 שאלות, ומהן עליך לענות על חמש בלבד (לכל שאלה – 20 נקודות).
שים לב: אין לענות על יותר משתי שאלות באותו חבל ו/או באותו נושא.

גאוגרפיה חבלית

ארצות-הברית

שים לב: נבחן שבוחר לענות על שאלות הנוגעות לארצות-הברית
אינו רשאי לענות על שאלות הנוגעות לארצות-הברית הבתר-תעשייתית.

1. תעשייה

בחר בחמישה מן ההיגדים הבאים, העוסקים בתעשייה בארצות-הברית.

לכל היגד שבחרת, קבע אם הוא נכון או לא נכון, ונמק את קביעותיך.

(20 נקודות)

- ◆ בשנים האחרונות יש התפתחות של התעשייה הכבדה בארצות-הברית, עובדה המעידה על רמת הפיתוח של המדינה.
- ◆ תעשיית הטקסטיל בארצות-הברית התפתחה ראשית בצפון-מזרח המדינה, ומאוחר יותר היא נדדה לדרום-מזרח.
- ◆ תעשיית הברזל והפלדה בארצות-הברית ממוקמת במדינות הדרום, מפני ששם נמצא כוח עבודה רב וזול.
- ◆ בארצות-הברית יש חברות רב-לאומיות רבות, ששלב הייצור של מוצריהן עבר למדינות אחרות.
- ◆ באלסקה יש כמויות גדולות של נפט, לכן רוב התעשיות הפטרוכימיות של ארצות-הברית נמצאות באזור זה.
- ◆ "רצועת החרושת" בארצות-הברית משתרעת לכל אורך הנהרות מיזורי ומיסיסיפי.
- ◆ בקליפורניה יש תנאים מתאימים להתפתחות תעשיות היי-טק.

2. הדלתא של המיסיסיפי

- א. תאר שני מאפיינים של הנוף בדלתא של המיסיסיפי, והסבר שני תהליכים שעיצבו את הדלתא. (7 נקודות)
- ב. ציין שני ענפי כלכלה שהתפתחו באזור, והסבר גורם אחד להתפתחות כל אחד מהם. (סה"כ – שני גורמים) (7 נקודות)
- ג. בספטמבר 2005 הוצפה ניו אורלינס, העיר הגדולה באזור. הצג שני גורמים שבגללם ניו אורלינס מועדת להצפות. (6 נקודות)

3. הגירה פנימית

- א. ציין שני כיווני הגירה פנימית בארצות-הברית עד שנות ה-70 של המאה ה-20, והסבר שני גורמים שהשפיעו על ההגירה לכיוונים אלה (סה"כ – ארבעה גורמים). (10 נקודות)
- ב. ציין שני כיווני הגירה פנימית בארצות-הברית בארבעים השנים האחרונות, והסבר שני גורמים שהשפיעו על ההגירה לכיוונים אלה (סה"כ – ארבעה גורמים). (10 נקודות)

ארצות-הברית הבתר-תעשייתית

שים לב: נבחן שבוחר לענות על שאלות הנוגעות לארצות-הברית הבתר-תעשייתית אינו רשאי לענות על שאלות הנוגעות לארצות-הברית.

4. אוכלוסייה וריבוי טבעי

- א. עיין בטבלה שלפניך, וציין מהי המגמה שנראית בה. (6 נקודות)

שיעור גידול האוכלוסייה בארצות-הברית

(1989-1950)

התקופה	אחוז הגידול
1959-1950	18.5
1969-1960	13.4
1979-1970	11.4
1989-1980	9.8

- ב. בחר בשניים מהגורמים שלפניך, והסבר את תרומתם להיווצרות המגמה שצינת בסעיף א. (14 נקודות)

— שינויים במעמד האישה

— שינויים ברמת החיים

— שינויים במבנה המשפחה

5. לוס אנג'לס

- א. ציין תעשייה מסורתית אחת שחשיבותה ירדה בלוס אנג'לס, והבא סיבה אחת לשקיעתה. (5 נקודות)
- ב. ציין שתי תעשיות שצמחו בלוס אנג'לס בחמישים השנים האחרונות, והבא גורם אחד לצמיחת כל אחת מתעשיות אלה (סה"כ – שני גורמים). (15 נקודות)

6. אלסקה

- א. הסבר שני קשיים שהגבילו את ההתיישבות באלסקה ואת הפיתוח באזור. (10 נקודות)
- ב. הסבר שלושה גורמים שעודדו התיישבות באלסקה, למרות הקשיים הכרוכים בכך. (10 נקודות)

מערב אירופה לקראת המאה ה-21

7. תעסוקה וחברה

- א. עיין בטבלה שלפניך.
- ב. ציין על איזו מגמה מצביעים הנתונים, ותאר השפעה אחת של מגמה זו על החברה. (12 נקודות)

מדינות האיחוד האירופי – שיעור הנשים העובדות

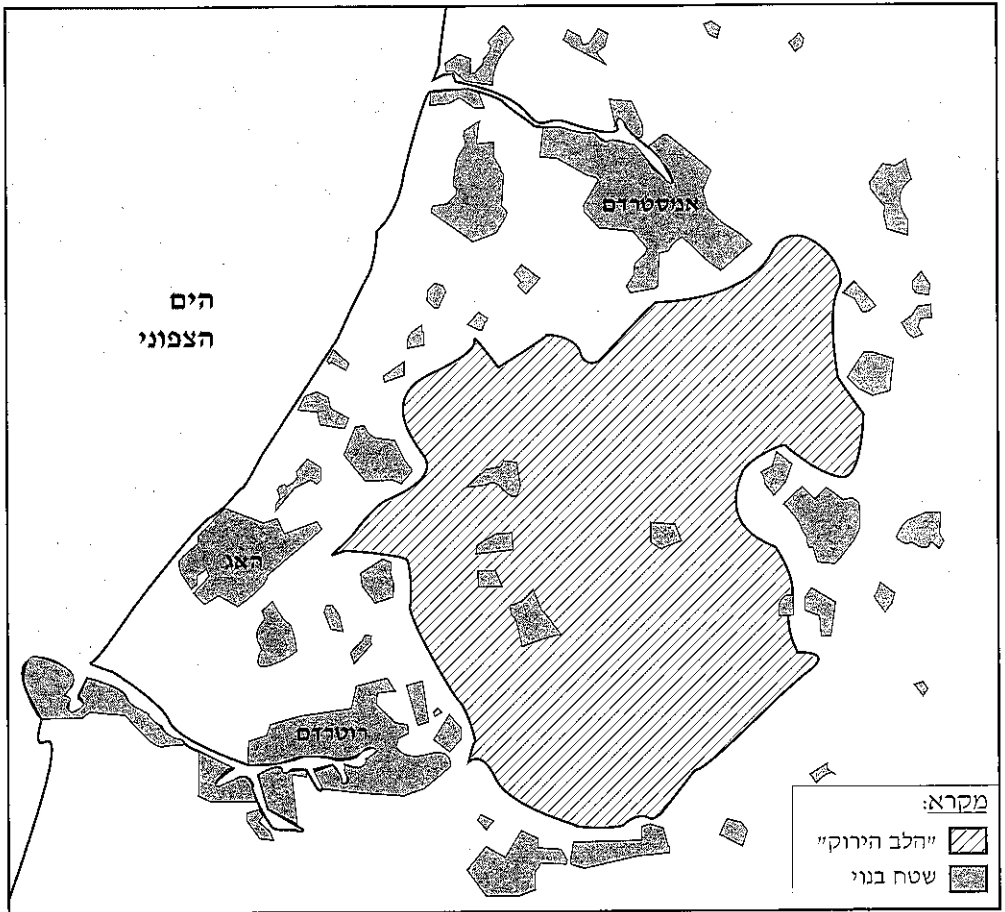
(מתוך כלל הנשים באיחוד האירופי)

2005-1995

השנה	אחוזים
1995	49.7
1997	50.8
1999	53.0
2001	55.0
2003	56.0
2005	57.4

- ב. תאר שינוי נוסף במבנה כוח העבודה באיחוד האירופי, והסבר השפעה אחת שלו על החברה. (8 נקודות)

אזור הרנדשטט בהולנד

- א. הסבר את ייחודו של אזור הרנדשטט לעומת אזורים עירוניים אחרים באירופה. (6 נקודות)
- ב. הסבר מדוע יש ברנדשטט תחרות עזה על שימושי קרקע, וציין שתי דרכים שבהן מנסים להתמודד עם בעיה זו. (14 נקודות)

9. אנרגיה

- א. הבא שני הסברים לחיפוש של מדינות אירופה אחר מקורות אנרגיה חלופיים. (6 נקודות)
- ב. הבא שתי דוגמאות למקורות אנרגיה חלופית, שונים זה מזה, שמפתחות מדינות אירופה. לכל מקור ציין שם של מדינה המפתחת אותו, והסבר מדוע בחרה בו. (14 נקודות)

העולם המתפתח (העולם השלישי)**10. תחבורה**

כמה מהמדינות המתפתחות משקיעות משאבים רבים בפיתוח מערכות תחבורה חדשות.

א. תאר שלוש השפעות (חיוביות ו/או שליליות) של פיתוח רשת התחבורה על מדינות

מתפתחות. (8 נקודות)

ב. תאר שני יעדים של כביש "טרנס-אמזוניקה" בברזיל, והסבר שתי סיבות לכישלון

הפרויקט. (12 נקודות)

11. דמוגרפיה

א. עיין באיור שלפניך, והסבר את מודל "המעבר הדמוגרפי". (10 נקודות)

ב. עיין בטבלה שלפניך, וקבע באיזה שלב נמצאת כל אחת מארבע המדינות. נמק את

קביעותיך. (10 נקודות)

שיעורי ילודה ותמותה במדינות שונות (2006)

המדינה	שיעור הילודה (לאלף נפש)	שיעור התמותה (לאלף נפש)
מדינה 1	20.3	6.2
מדינה 2	39.5	13.3
מדינה 3	10.4	10.3
מדינה 4	43.7	19.3

12. תעשייה

א. תאר שלוש דרכים שבהן התיעוש יכול לקדם את הפיתוח במדינות מתפתחות.

(10 נקודות)

ב. הסבר שלושה קשיים המכבידים על פיתוח תעשייה במדינות מתפתחות.

(10 נקודות)

/המשך בעמוד 7/

גאוגרפיה נושאת

יישובים עירוניים

13. ערים חדשות

- א. הסבר מהי "עיר חדשה", וציין שני מאפיינים של ערים חדשות. (7 נקודות)
- ב. הסבר שלוש מטרות בהקמה של ערים חדשות, והבא כדוגמה שתי ערים המיישמות שתיים ממטרות אלה (לכל עיר – מטרה אחת). (13 נקודות)

14. פרבור

- א. מהו פרבור? (2 נקודות)
- ב. תאר שני סוגי פרברים שהתפתחו מסביב לערים גדולות. (9 נקודות)
- ג. הסבר שתי סיבות להאצת תהליך הפרבור במחצית השנייה של המאה ה-20. (9 נקודות)

15. הערים הגדולות בעולם

- בשנת 1900 – מבין 10 הערים הגדולות בעולם, 9 היו במדינות מפותחות.
- בשנת 1950 – מבין 10 הערים הגדולות בעולם, 6 היו במדינות מפותחות.
- בשנת 2000 – מבין 10 הערים הגדולות בעולם, 2 היו במדינות מפותחות.
- א. מהי המגמה המסתמנת מנתונים אלה?
הבא שני הסברים למגמה זו. (6 נקודות)
- ב. על פי התחזיות, מגמה זו לא תשתנה עד שנת 2050.
הבא שני הסברים לכך, אחד המסתמך על תהליכי העיור בעולם המפותח ואחד המסתמך על תהליכי העיור בעולם המתפתח. (14 נקודות)

גאוגרפיה כלכלית

16. תיירות

- א. הסבר שלוש סיבות לגידול המתמיד במספר התיירים בעולם בשנים האחרונות. (8 נקודות)
- ב. הסבר שתי השפעות חיוביות ושתי השפעות שליליות של התיירות על מדינות שהן יעדי תיירות. (12 נקודות)
- /המשך בעמוד 8/

17. מיקום תעשיות

בחר בארבעה סוגים של מפעלים מהרשימה שלפניך.

הסבר שני גורמי מיקום של כל אחד מסוגי המפעלים שבחרת (סה"כ -- שמונה גורמי מיקום). (20 נקודות)

- ◆ בית זיקוק
- ◆ מפעל טקסטיל
- ◆ מפעל להרכבת מכוניות
- ◆ מפעל לייצור אלומיניום
- ◆ מפעל לייצור סוכר
- ◆ מפעל לייצור תרופות

18. חקלאות

א. לפניך שתי רשימות.

ברשימה 1 דוגמאות של משקים חקלאיים בעולם וברשימה 2 סוגים של משקים חקלאיים.

שייך כל דוגמה מרשימה 1 לסוג משק מרשימה 2.

רשימה 2	רשימה 1
◆ משק חקלאות נדודים	◆ חיטה במישורים הגדולים בארצות הברית
◆ משק חקלאות אינטנסיבית	◆ אורז לח בסין
◆ משק חקלאות בעל	◆ חקלאות קיום במצרים
◆ משק מעורב	◆ מרעה עונתי במונגוליה

(7 נקודות)

ב. בחר בשלושה סוגים של משק חקלאי מרשימה 2 שבסעיף הקודם.

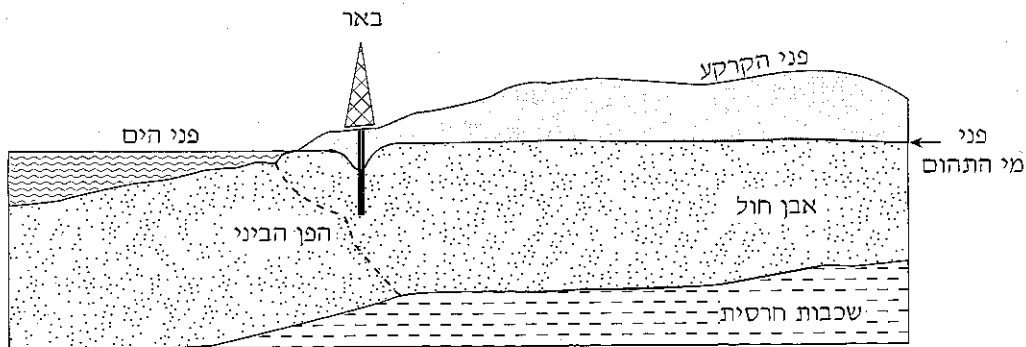
הסבר מה מאפיין כל אחד מסוגי המשק שבחרת. (13 נקודות)

גאולוגיה

19. מים

עיין באיור שלפניך, וענה על סעיפי השאלה שאחריו.

- א. איזו תכונה של אבן חול ואיזו תכונה של חרסית מאפשרות שאיבת מים מהבאר שמוצגת באיור? (5 נקודות)
- ב. מהו הפן הביני (פן הביניים)? (5 נקודות)
- ג. הבא סיבה אחת להמלחת בארות כמו הבאר שמוצגת באיור, והצע פתרון אחד לבעיה זו. (10 נקודות)

20. מאובנים

- א. תאר שלוש צורות של השתמרות מאובנים. (10 נקודות)
- ב. הסבר שתי סיבות לחשיבות המאובנים במחקר הגאולוגי. (10 נקודות)

21. היכחדות הדינוזאורים

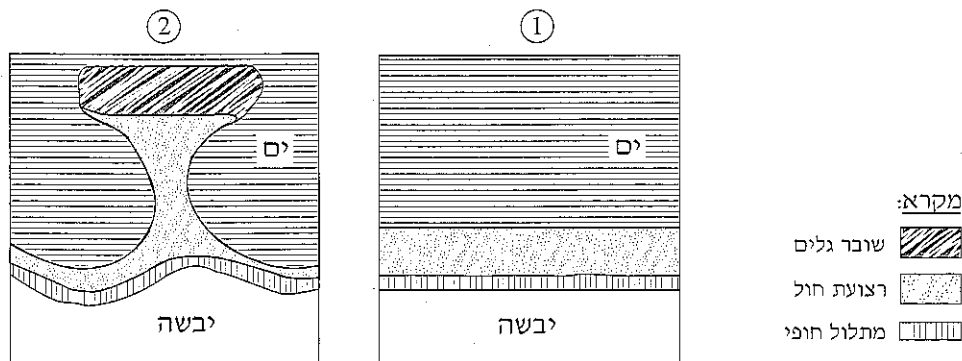
- א. לפני כ-65 מיליון שנים, בתקופת המעבר-מעידן הקרטיקון לעידן השלישון, הושמדו 80% ממיני בעלי החיים בכדור הארץ. הצג בקצרה תאוריה אחת המסבירה אירוע זה של היכחדות המונית. (10 נקודות)
- ב. תאר שתי הוכחות שנמצאו, המבססות תאוריה זו. (10 נקודות)

גאומורפולוגיה

22. השפעת האדם על קו החוף

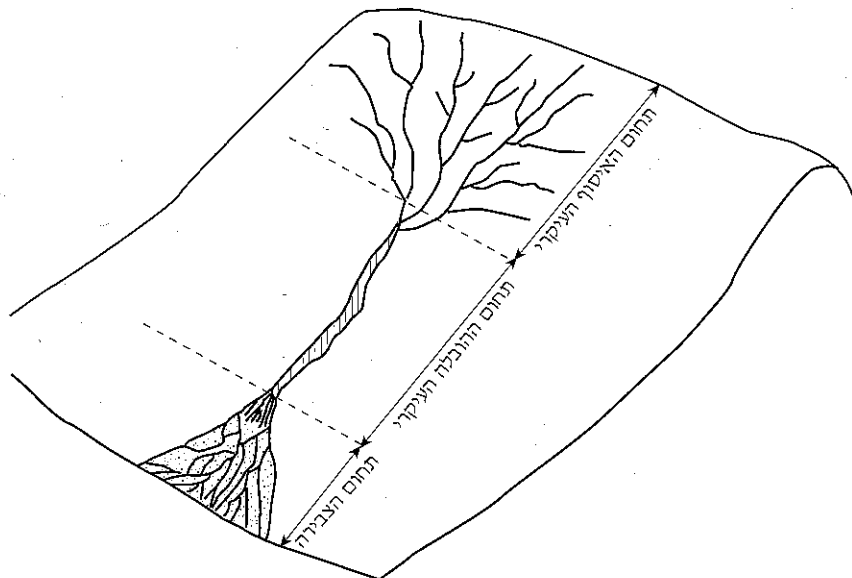
עיין באיורים ① ו-② שבהם נראית אותה רצועת חוף לפני בניית שובר גלים ואחרי בנייתו.

- א. הסבר כיצד נוצרה רצועת החול בין החוף לשובר הגלים. (10 נקודות)
 ב. מדוע נסוג המתלול החופי משני צדי שובר הגלים? (10 נקודות)

23. עיצוב נהרי

- א. עיין באיור שלפניך ובחר בתחום האיסוף העיקרי או בתחום ההובלה העיקרי. מהי צורת הערוץ בתחום שבחרת, ומה הם המאפיינים של צורת ערוץ זו? (10 נקודות)
 ב. מהי צורת הנוף בתחום הצבירה, וכיצד היא נוצרת? (10 נקודות)

24. עיצוב על ידי רוח

א. תאר את שלוש צורות ההסעה ברשימה שלפניך, וציין איזה סוג חומר מוסע בכל אחת מהן. (8 נקודות)

◆ רחיפה

◆ הקפצה

◆ זחילה על פני הקרקע

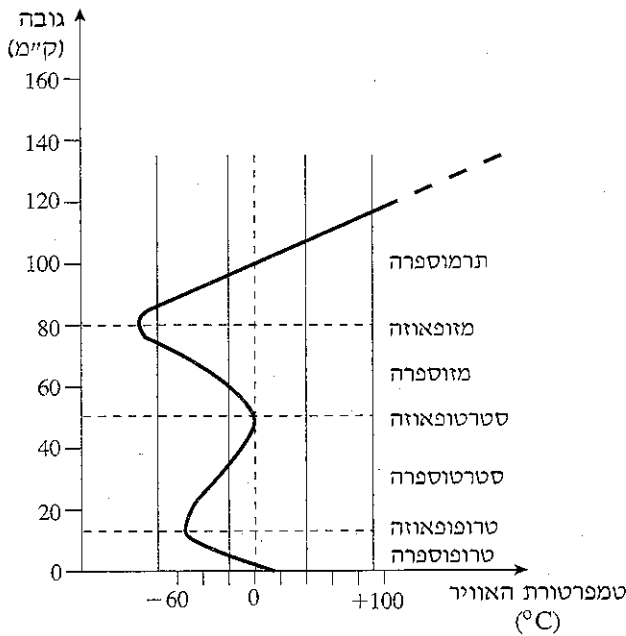
ב. תאר את ההבדל במבנה הגרגר בין חול ובין לֶס, והסבר כיצד הבדל זה משפיע על השוני בצורת ההרבדה שלהם. (12 נקודות)

אקלים

25. מבנה האטמוספירה

עיין בגרף שלפניך.

השתנות טמפרטורת האוויר
על פני גובה השכבות העוטפות את כדור הארץ

א. הסבר מדוע הטמפרטורה יורדת בטרופוספירה. (6 נקודות)

ב. הסבר מדוע הטמפרטורה עולה בסטרטוספירה, ומהי החשיבות של התהליך הכימי –

המתרחש בשכבה זו – לחיים על פני כדור הארץ. (7 נקודות)

ג. מהו התהליך המתרחש בתרמוספירה, ואיזו שכבה נוצרת כתוצאה מתהליך זה?

(7 נקודות)

26. "אל ניניו"

- א. מהי תופעת ה"אל ניניו", ומהו מקור השם? (4 נקודות)
- ב. ציין שתי השפעות על האקלים שמייחסים לתופעה זו. (8 נקודות)
- ג. מאז שנות ה-70 של המאה ה-20 אירועי "אל-ניניו" מתרחשים לעתים קרובות יותר, והם נמשכים זמן רב יותר.
כיצד מסבירים מגמות אלה? (8 נקודות)

27. לוויינים מטאורולוגיים

- א. תאר שני שימושים של לוויינים מטאורולוגיים, והסבר את היתרון שלהם על פני אמצעי חיזוי ומדידה אחרים. (15 נקודות)
- ב. הסבר מהו ההבדל העיקרי בין המסלול של לוויין משווני (לוויין גאוסטציונרי) - ובין המסלול של לוויין קוטבי (פולרי). (5 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך